

SETMANARI ILUSTRAT, DE LITERATURA, NOVAS Y ANUNCIS

Dedicat ab preferència al deşarrollo de la vida teatral de Catalunya

PREU: 15 CENTIMS — SURT LOS DISSAPTES

TRIBUT DE DOL

à la memoria del fundador de nostre teatro

En Frederich Soler

IMPRESIONS Y RECORTS D'UN AMICH

Ves, passa, mon poema, la mar tempestuosa
del golf de las envejas, la crítica y l'honor;
la enveja del inepte, de baba verinosa;
la crítica del sàbi, serena y bondadosa;
l'honor que si l'alcansas, mou l'odi destructor.
Armat de pobres armas te llenso á la batalla;
si alcansas la victoria, cenyéixinte lo llor;
si ai fi vençut rodolas, recullte, enterrat, calla
y esgrúnit l'arna sàbia, envolt en la mortalla
de llagrimas amargas brolladas del meu cor.

(Del poema dramàtic *Jesús*.)

Duas opinions anavan de boca en boca ab motiu de la mort del gran autor del Teatro Catalá; uns deyan que á la vegada s'enterrava al home eminent y al teatro de la terra, ya que darrera d'ell no's veu ningú de talla y condicions suficients per sostenir l'interés del públich, tal y com ho ha fet durant una trentena d'anys don Frederich Soler. Altres créyen que'l repertori d'ell sol, per lo variat y abundós, es suficient á satisfer per molts anys al poble catalá, bo-y esperant, entre estreno y estreno de autors novells y d'alguna traducció, que aparegui algú de prou forsa creadora pera continuar la obra magna del Teatro Regional.

No'ns detindrém pas á considerar quina de las duas opinions es mes sólida, ya que ni es ara moment oportú, ni escribim an aquèl objecte. No. Varem recullir las duas diferentas maneres

de pensar, semblant-nos que eran prou generalisadas entre los que aquí s'ocupan de moviment intelectual, pera fundarhi, be ó malament, una afirmació que se'n dedueix.

L'home que al morir, tal vegada puga endúr-sen ab ell la vida de un teatro que ha sigut y és part integrant de la vida y costums d'aquesta terra, no es, no pot ser un home vulgar ni una mitjanía. L'home que'ns deixa per herencia un repertori tan complert y assortit de tipus, costums, historia y tradicions de la terra, que be pot considerarse la seva obra com un panorama social de la nostra rassa, posat en acció damunt las taulas, enriquít per las galas del enginy d'un poeta y assahonat per un esperit d'observació no pas gens comú; repertori que tal vegada sigui prou, unit á las obras de altres autors genials de producció curta, perque'l Teatro Regional sobrevisqui á las presentas generacions; l'home, en fi, que tots convenim en esser'l creador del Teatro Catalá, be deu tenir la consideració de figura, d'eminencia, aquí ahont no hi ha precedent de fecundia semblant, ni menos unida á las altas facultats de literat y poeta enclo-sas en D. Frederich Soler.

Al creador del Teatro Regional, per aquèl sol títul, en aquesta terra ahont no mes prospera el judaisme del negoci, ahont tot, fins la política,

se tradueix en comers, la meytat de las sevas qualitats y una part, no més, de la seva perseverancia, li haurian bastat perque li deguessem immens agraïment els que estimem la cultura d'aquesta terra y desitjem que augmenti.

No obstant, fins are, fins que l'hora de las alabansas ha sigut arribada, qui mes qui menos de nostres crítichs y literats, molts havian tractat d'empetitir al home quin defecte principal era l'haver nascut entre nosaltres, dotat de una imaginació gegantina y una potencia creadora de primera forsa. No sense fonament ha dit el Sr. Almirall, en un de sos llibres, que en aquesta terra no pot prosperar qui s'aixequi una mica per damunt del nivell comú. El poble, sols el poble, d'acort ab alguns clarividents, va reconeixre desde bon principi las condicions escepcionals del gran autor dramátich.

Avuy, *post mortem*, sí; ya mereix alguna consideració als exigents d'abans, als *sabis*, als incapassos de crear res.

La crítica, los *sabis* de detall, varen mortificar continuament aquella activitat intelectual, lo mateix que si'ls hi fes nosa. Prô si judiquem per las apariencias del dia de l'enterro, á última hora, quan ya haviam perdut per sempre aquella inteligencia vigorosa... tots, amichs y adversaris, admiradors y serpetas, tots havem tributat homenatge d'admiració y de respecte al que ya en vida se n'havia fet mereixedor com pochs.

Mes val així.

Emprô, ¡ay! si girem els ulls enrera! En sueltos, en articles y caricaturas, inspirats per la musa del rencor ó per la ignorancia, lo gran Frederich Soler ha passat per indocte, per il·literate, per vulgarot y barruè. ¡Quina colecció de literatura injusta é irreflexiva podria ferse, desde un discurs de president de Jochs Florals fins á uns articles publicats per lo setmanari *El Olotense*!

Despres han dit que era un gelós acaparador de gloria, molts á qui ell va donar la má, suposant que apartava del *Romea* á qui li pogués fer sombra ¡com si algú se pogués considerar superior ó igual an ell!

Naturalment que com aquets conceptes denigrants eran injustos, no mes raras vegadas han eixit en publicacions sérias y rarament en las que tenen gran popularitat. Els cuchs solen arrastrarse pèl mitj del fang y casi may disfrutan la verdadera llum y l'ambient purificat.

* * *

Quan baix lo pseudonim de *Serafi Pitarra* va llemsarse al públich sense cap pretensió literaria, ignorant la propia válua, no mes guiat al impuls de naturalesa, sos éxits, sa popularitat ra-

pidament conquistada, atragueren damunt d'ell el despreci dels literats de diploma. Ells, en sa suficiencia, asseguravan que may en Pitarra arribaria á la producció del drama. Un dia va sorprendrens ab aquella mostra tan galana coneguda per *Las joyas de la Roser*, y darrera d'ella tantas y tantas va produhirne, que de continuo estrenava dramas y comedias, marcant cada vegada més la seva personalitat. Llavoras la murmuració ya no podia dir: *Aquest home no passará d'escriure gatadas*, y va inventar un'altra sortida: *May será Mestre en Gay Saber*, deyan els petits literats que tenian aquèl títul com aspiració suprema. Y en lo plé de la gloria del teatro, quan entre'ls floralistas no mes un home, en Briz, havia reconegut an en Frederich Soler com un talent d'alta volada, llavoras va proposarse un any copar los Jochs Florals, y l'éxit, prô un éxit colossal, va coronar sos desitjos, obtenint en un sol dia lo mestratje en *Gay Saber*, otorgat per un consistori ben selecte. Ab lo qual ni per un moment pogué tapar la boca á las serpetas verinosas, que despres deyan—pot ser mentint—que reconeixian y anyoravan las gracias del Serafi Pitarra dels *Singlots poétichs*, de quin terreno, segons ells, no havia d'haverse mogut may, aquell home que justament ha donat mostrars superbas en tots los géneros literaris, encare que en alguns no hagi arribat á tanta altura com en altres.

¡Quin concepte mes gran, ya en vida hauria merescut á tothom! ¡Quina satisfacció mes immensa hauria lograt ell, si'l moviment intelectual d'aquesta terra no fos tan petitet y raquitich! ¡Quant mes no hauria pogut aixecar la volada aquella áliga, si lo petit de la gábia no l'hagués cohibida; si en comptes d'intervenir continuament entre'ls actors, la empresa y els demás autors, pera endolcir asprors de la vida als uns y als altres; si no s'hagués tingut de preocupar en tenir propici al gacetiller imbécil, si s'hagués pogut lliberar de l'atmosfera baixa en que's veyia obligat á intervenir per portar la nau á port, topanant ab desmembraments y competencias per un cantó, ab gelosias per l'altre y ab exigencias per tot arreu; tenint de distingir an aquell, havent de respallar al altre, remunerar als autors enemichs ó quisquillosos més de lo que s'acostuma, y en fi, tenint de bregar diariament entremitj de la materialitat de la vida, ahont ni l'enteniment més seré y més gran pot surar dignament als ulls de tothom! Ell, en tals embats, se sortia ab la seva ¡prô ab quant treball! ¡ab quina pèrdua de temps y de enginy intelectual!

Aixis y tot, en Frederich Soler pogué johir en vida de duas festas en honor seu, que si be nascudas y portadas á terme en esfera modesta, tin-

gueren per ell lo valor d'una coronació com la del Petrarca y la de'n Quintana.

La primera fou la festa d'Hostalrich al col·locarse la làpida commemoradora d'haverhi escrit en Soler son primer drama, y la segona fou la encunyació y entrega de la medalla que perpetuarà la transcendència del premi concedit al drama *Batalla de Reynas*, festa celebrada en el palau de Bellas Arts, el dia 24 de Mars de 1889, baix la presidència del generós benefactor Arús y devant de milers d'espectadors.

A l'una festa y á l'altra jo'n vulgüen més de poesias, cartas, discursos, felicitacions y telegramas de notabilitats, d'amichs y d'admiradors! Emprò, per los que teniam la mirada y el seny serè, entre las turbonadas d'entussiasme, notavam que l'element serpeta, aquest element que no es capàs de crear res, ni may se trova d'acort ab la manera de sentir de ningú, aquest element migrat d'aspiració, de sentiments y de número, tingué un ó dos representants á las festas d'Hostalrich. No obstant, ells omplan los palcos y platea d'un teàtro el dia que's tracta del estreno d'algun d'aquells dramas, molt notables segons la crítica amiga, prò tan refractaris á la majoria del públich que poch s'aguantan en los cartells.

Mentres á las festas, ó al fracàs sense exemple de Valfogona, l'any 1879, no's va poguer notar la falta d'assistència de cap dels elements vius del catalanisme, ni cap periòdich catalá va negarhi el seu concurs, ab tot y la gran imprevisió que va reynarhi desde bon principi, á la festa d'Hostalrich com á la del palau de Bellas Arts, en honor d'en Soler, hi va faltar sense excusar la assistència baix cap forma, algú que portava glassa el dia de l'enterro, y ab ell varen faltarhi á gratscient la majoria dels seus amichs.

* *

L'element sabi, los homes de títul académich, an en Soler, primer li negaren tota mena de qualitat en literatura, despres las hi regatejaren y quan no han pogut mes, vinga amargar la existència del gran home, sense haver volgut cedir al impuls generós del poble catalá que s'associava ab simpatía á las festas honrosas dedicadas en vida al més fecundo y notable dels nostres escriptors dramàtics. Los *sabis*, no poguentli negar res mes, varen escassejarli en sas petites foras, la satisfacció personal de rebre en vida la demostració colectiva de la estima de tot un poble. En 1888, desde las planas d'un diari, mes d'una serpeta, literat am diploma, de la classe de crítichs xorchs, procurá mossegar al gran autor dramàtich per detallets insignificants, sense importància en son dia, avuy olvidats y demá més.

¿Es que als homes estrordinaris te de mortificársels mentres viuen? ¿Es que se'ls ha de deixar constantment en el dubte de la estima que pугan mereixer als contemporanis? Encare que contin una vida de triunfos no igualada y que tingan un lloch segur en las planas de la historia, ¿no se'ls hi poden tributar sino honras póstumas? ¿No pot deixar de ferírsels?

Siguém mes humans, que prou dura es la existencia per sí sola, y molt fa qui posa sas facultats escepcionals, com en Soler, al servey de tothom, per servir d'oasis fresch y regalat en mitj de las angúnias de la vida. — E. CANIBELL.

A Frederich Soler y Hubert

(Serafi Pitarra)

EN SA MORT

SONET

¿Qui era? Tothom ho sab: un gran talent
molt discutit y molt indiscutible,
un geni colosal; ¡sembla increible
que ab la ploma á la má fos tant valent!
Fins en lo més grotesch era eloquent,
perque tenia sátira terrible.
Y era lo no aplaudirlo un impossible
quan sa fogosa musa daba al vent.
Ell, com Clavé, al morir se n' ha emportat
lo secret d' aixecar á tot un poble,
y fora lo negarho tant poch noble,
com poch noble es negar á Déu bondat.
Diguém avuy, ja qu' ha deixat de ser:
¡¡Gloria al geni immortal!! ¡¡Gloria á Soler!!

ENRICH RIERA Y MATEU.

II Pitarra II

(LLÁGRIMAS)

Lo Mon es un inmens escenari, hont la gran companyia dels que hi són, hi aném fent lo paper que se 'ns hi ha repartit, fins que 'l Director exclama: «Tu, atúrat, y prou: lo teu paper ja no diu res més. Fes mútis y despúllat, te vuy tal com ets; prou comedia.»

Aquest últim mútis quasi tothom li toca ferlo per l'escotilló y cap al fosso del olvit; en Soler l' ha fet per las bambalinas; en Clavé també va ferli; vetaquí perque s' han trovat.

Per cantarte ab galanura las alabansas que 't mereixes, t' hauriam d' enmatllevar la lira; pero, ¿al tenirla, quí la pulsa?... si las mans se 'ns enván als ulls!

«Talent.» Malaltia mortal: no s' encomana gaire.

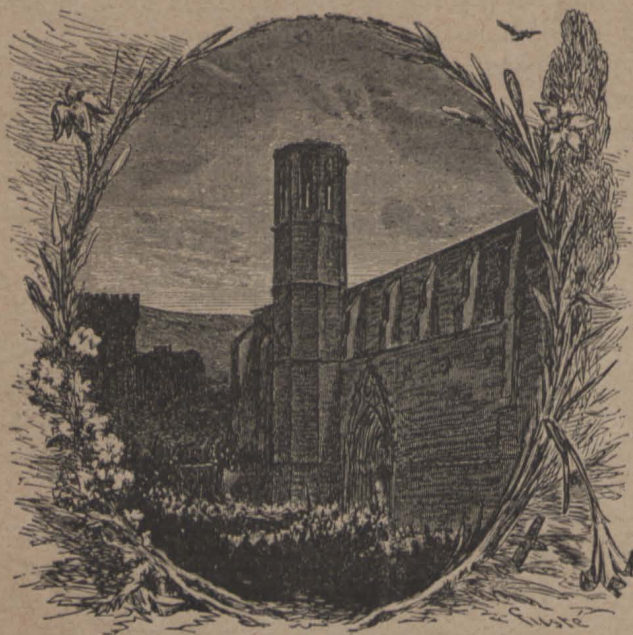
Per' xó la Humanitat viu tranquila.

Las flors que surten més que las altrás, sempre son las més castigadas pe 'ls vents, y la dalla de la Mort son las que sega primer, ¡Que 'ls escardots sigan tan baixos!

Ab cap dels teus dramas havias fet plorar tant com ab aquest últim. Pero, ¿per qué t' hi van donar paper?

Reposa de la teva tasca, malaguanyat Soler, y reb dels que t' admiran, inmensa corona de llorer: per cada gloria teva hi ha una fulla, cada gloria es un recort; no pots, donchs, morir may.

LAMBERT ESCALER.

L' Abadessa de Pedralves

I

—Digaume, pubilleta
Bonica de Moncada,
Digaume, amoroseta,
Si volèu ser del patje la estimada.
—Si un noy tu no siguesses,
Y no fós jo una noya,
Plauriam que m' aymesses.
Quan passen anys pot ser t' escolte ab joya.
—Per vèureus, dólça aymía,
Ma bella ennamorada,
Un segle 'm serà un dia.
¡Adéu siau, pubilla de Moncada!

II

—Digaume, ma senyora,
Pubilla de Moncada,
Digau á qui 'us adora
Què volèu per á serne sa estimada.
—Si no tingués noblesa,
Un cor no més voldria;
Mes só la vescomtesa
Y vull, al menys, escut de baronía.
—De noble una corona,
A Grecia, ab ma maynada,
Jo guanyaré, madona.
¡Adéu siau, pubilla de Moncada!

III

—Escut de baronía
Per vos, lluytant sens tréva,
He conquestat, m' aymía,
Y 'm diheu ¡ay, que 'l rey vos vol per séva!
—La mort lo rey me dona
Donantme sa grandesa;
Mes bé val sa corona
Que mori un cor, que mori de tristesa.
—Serveume una memoria
Y 'us duré conquestada
Corona de la gloria.
¡Adéu siau, pubilla de Moncada!

IV

—Tornant de terra llunya
He vist que 'l poble plora
Pe 'l rey de Catalunya;
Com sempre us aym; ¡m' heu oblidat, senyora?
—Qui en sòli va sentarse,
De reys tan sols es dina,
Y ab Déu dèu maridarse
Qui fôu un jorn de l' Aragó regina.
—Ma vida sens ventura
Per vos serà finada
Del frare en la clausura.
¡Adéu siau, pubilla de Moncada!

V

—Veníu, pare, en un dia
De dol y de tristesa.
—Obríu la porteria,
Germana, só 'l confés de l' abadessa.
—A són confés no espera;
Lo cel ja la perdona,
Y ja, ab vèu llastimera,
Plora Pedralves sa gentil madona.
—Al cel ahónt Déu la crida
Per mí serà estimada.
¡Adéu, amor y vida!
¡Adéu siau, pubilla de Moncada!—

Frederich Soler

Tribut

Poesia llegida en la funció que donà la companyia Borrás
en lo teatro Euterpe de Mataró
á la memoria del immortal poeta catalá

Per vilas y ciutats, pobles, masías;
en las serras y valls, per tot arréu,
se sent á dir no més que ha mort *un home...*
—¡Malaguanyat!—per tot sols sentiréu.

Un home, per lo vist, d' anomenada.
¿Quí déu esser?—(anava jo pensant),
á la forsa devia ser molt sabí
ó molt rich, que se 'n parli tant y tant.—

Preguntant á tothom, de quí 's tractava,
quí era l' home aquell tant anyorat,
tothom me responia:—Lo gran poeta
del poble catalá... ¡Malaguanyat!—

Y ningú 'm deya 'l nom, com volent dirme
que no calia dirlo; que dihent
lo poeta del poble, ja bastava...
¡Era l' ídol, tament, d' aquella gent!

Fins que arrivo á ciutat, y, al enterarme
que 'n *Frederich Soler* era 'l difunt,
després de plorar molt... vareig somriure
y á mon dolor inmens posava punt.

La resignació meva siguié prompta
per la mort del poeta que plorém,
al pensar que sas obras tindrán vida
mentres catalá 's parli; no 'n dubtém.

De 'n *Serafi Pitarra* las comedias,
'ls dramas de 'n Soler... ¡de viure ray!...
Si tenían avans més vida que are,
vindrà un temps tindrán vida més que may.

JOSEPH BARBANY (PEPET DEL CARRIL).

Lo drap de morts

d'en Frederich Soler

Lo drap groch y vermell de llistat dibuix, que cubrí la caixa guardadora de las mortals despullas, era una rica bandera catalana de domás de seda. Ella habia sigut lo símbol del «Centre Catalá», societat regionalista avuy finida, que va ser fundada en Mars de 1882 y disolta espontáneament en Desembre de 1894.

Contribuhiren á la confecció de la dita bandera' l, inolvidable patrici Rossendo Arús y Arderiu, regalant lo pal, qu' era de noguera, y la llansa ó rematat, qu' era d' acer. Regalá lo domás groch, lo fabricant de sederías D. Benet Malvehí, mort algún temps després, y fou brodada en la escola normal de mestras de Barcelona, baix la direcció de sa penúltima directora, igualment difunta ja. Queda en vida únicament dels donadors, D. Valentí Almirall, que regalá lo domás vermell.

Al mitj de la bandera hi va brodat en sedas de colors lo escut que usaba lo «Centre Catalá», y que consistia en las armas de Catalunya sobre camp de onas blavas, destacant per detrás los pichs del Montserrat, daurats per lo raigs del sol. Volta al escut una llegenda, que diu: Catalunya y Avant.

Lo tamany de la bandera, era algo més gran que las de regiment.

Inaugurada l' any 1888, no va poder ser ella la que aná á Hostalrich com han dit alguns periódichs, donchs que no estaba feta.

Va assistir també á alguns dels *meetings* celebrats lo mateix any y al següent á varias poblacions de Catalunya quan la propaganda feta contra lo Códich civil vigent.

Frederich Soler habia sigut lo primer President del «Centre Catalá», habent en dos épocas diferents ocupat igual lloch.

Lo primer acte corporatiu en que la bandera anomenada surtí al carrer, va ser pera solemnisar la inauguració del monument á Clavé, en quina realisació prengué lo «Centre Catalá» una part molt decisiva.

Quan en Novembre de 1894, Soler, lo popular poeta, va arribar á las portas de la mort, lo Consell general del referit «Centre», acordá oferir á la familia del eminent autor la bandera de la societat pera cubrir lo féretro, acort que estaba en suspens d' execució, per lo cambi en estacionament que ha sostingut fins ara lo tel de la vida de nostre amich.

Disolt, com es ben públich y notori lo «Centre Catalá», y facultada la Comissió liquidadora que va nombrarse, pera obrar á son criteri respecte á la distribució y colocació de lo que habían sigut objectes simbólichs de la societat, que en cap manera debian vendres, la Comissió ab acert plausible decidí regalar la bandera á D. Valentí Almirall, que com duyém dit, era l' únich dels donants que restaba.

Y així, per voluntat de son actual possessor, é interpretant lo desitj dels antichs companys del fundador de nostre teatro, la bandera vingué á ocupar lo lloch d' honor en que la va veurer lo poble de Barcelona durant tot lo curs del enterro.

Creyém, donchs nos ho asseguran de bona part, que la hermosa bandera será luego cedida al Museo de la Historia, d' hont surtirá lo dia en que 's fassi la traslació de la veneranda reliquia desde lo Cementiri vell al Panteón de catalans ilustres.

J. S.

La Dida

DIDOT

Lo Rector de Vallfogona

BENET

Las joyas de la Roser

BERNAT

A Frederich Soler

¡Ja 'l tinch! clama la mort ufana y victoriosa
Al veure entre sas grapas del gran Poeta 'l cor.
¡Ja 'l tinch!... y febroseña ab un dalé que aterra
L' agafa, y presurosa ab ell emprén son vol.
Y per l' espay, com sér que 'l llamp rápit anima,
Desapareix volant, deixant de son pas sols
L' estela del recort que persisteix y apena,
Donchs ell 'ns fa patent la realitat del dol.

¡Oh, sí! Soler ha mort. En la lluyta rabiosa
Entre la vida y mort, l' última te 'l triomf.
Per xo rihent y ufana, mentres lo mon plorava,
Ha emprés junt ab lo Poeta, vers l' infinit son vol.

¿Y ara qué fer? ¿Plorar tanta gloria perduda?
Creyent que la mort fera, 'ns l' ha robat del tot.
No, no; aixuguém lo plor, que la rahó 'ns explica
Que un cos ha mort, es cert; mes que Soler no ha mort.

Donchs, com lo diví, eterns han de viure en la historia,
En páginas gloriosas, sas obras y son nom.
Y mentres lo bell nom de nostra Espanya siga,
Soler será una gloria, Soler será un gran hom.

JOSEPH ESCACHS VIVET.

L' últim drama

I

Aquest fou lo títul ab que batejá una íntima
conversació l'amich Soler, un any avants de que'l
drama fos una realitat.

¡Qui li había de dir!

Eram á últims de Juliol del any passat, quan
en Soler, reposant ya de la penosa campanya
teatral de 1893 á 94, retornaba per uns quants
dias á ciutat, de sa hisenda de Campins per
enllestir alguns assumptos particulars y deixar
arreglada, ab sos companys d' Empresa, la for-
mació pera la prop-vinenta temporada.

Per més que 'n Soler nos deya que 's trobava
del tot be, en la seva cara hi duya un sufriment
moral que 'l delatava, senyals de una malaltia
que 'ns deyan ben clar que 'l nostre amich era
com vulgarment se diu; home á l'aygua. Ell
prou feya foras de flaqueza per aparentar una
tranquil·litat que no tenia; lo mal había posat
arrels fondas y era difícil que la ciencia las
arranqués, ja que las feridas del cor sols se cu-
ran ab la mortalla.

II

Asentats á la devantera d' un cotxe, pujant la
pintoresca montanya camí de Vallvidrera, me
deya en Soler: —«Amich Franqueza, á pesar del
petardo del Liceo, á pesar de la falta de haber
deixat posar lo *Jesús* ab tal precipitació, no
obstant nos habem defensat, y acabat la cam-
panya ab glorias, si be no ab molt profit, donchs

lo fracás del *Jesús* no es pas del llibre, sino de la
imposibilitat de presentar l' assumpto ab una
mise en escena digna del argument del poema.

—Deixi 'l passat, amich Soler y preparém la
batalla que deu comensar d' aquí dos mesos, su-
mém foras, treballém y un nou y gros éxit co-
roni nostres esforços y esborri la falta comesa en
las derrerías de la passada temporada: sia lo seu
Campanar de Palma ó *Lo Comte Arnau*, lo qui
fassi recordar al públich que 'l estre dramátich
del autor de més de cent produccions no s'es pas
esmortuít, sino que encara te llum clara y po-
tenta pera brillar com en sos millors temps.

—No, no 'm falta pas ánimo per sostindre ab
enteresa lo Teatro Catalá; tampoch me faltan
produccions per trobar l' éxit, solzament lo que
deploró es no poder infiltrar en los elements que
'm rodejan una verdadera confiança en la meva
direcció.

Allavores os provaria á tots, que 'n Soler no sab
solsament fer versos y comedias, sino que encara
li queda foras bastant pera ser un empresari, sino
dels més intelligents ó afortunats, al menys dels
més rahonables y sencers.

—Esfors inútil, estimat Soler: aixís com un
actor que fa comedias, sols troba bonas las sevas
essent casi incompatible reunir las dos qualitats
de bon autor y actor, de la mateixa manera en-
cara trobo més difícil lo ser autor y empresari.
Créguim: los disgustos, los mals de caps y fins la
mateixa malaltia que vosté arrossega, no son sinó
fills de tenir d' acaparar las duas cosas á la ve-
gada. Vosté, autor solzament, encare estaria bo,
y essent empresari, ha tingut de bregar ab tan-
tas y tantas estranyesas que li han malgastat la
salut molt més que si hagués tingut de combinar
los arguments pera altres tantas produccions que
las que porta escritas. Vosté prou sab per ex-
periencia, que 'l teatro es niu de ódis y ambi-
cions per una part, y per altre un cau de rahons,
tal que sols los que d' anys respirém son alé
podém viurehi, qu' es un teixit de disgustos y
finalment, que 'l ser empresari, quan se vol
pagar, es un ofici dels més difícils y estranys á
no ser que 's siga lo que 'n dihém, un caball
blanch. Vosté, solzament autor, no n' hi quedi
cap classe de dubte, brillaria triplement que no
reunint los dos conceptes; los enemichs tindrian
de simplificarse forzosament, y reconeixent en
vosté la encarnació de la sava del Teatro Regio-
nal, li rendirían en vida la adoració que més
tart, quan la fatalitat l' arranqués del nostre cos-
tat deuría rendirli en mort tota la presenta ge-
neració.

—Y donchs qué penseu ferme, va preguntar-
me ell en to festiu, lo día que jo 'm mori?

—Ay amich Soler, aixó es per ara ben difícil

de endevinar perquè dependria molt de las circumstancias que rodejessin la seva mort.

Pero vaja, ja que vol saber lo meu parer sobre aquest particular, que ni may que arribi, li diré ab la franquesa que caracteriza 'l meu apellido; essent vosté una glòria catalana deuria tractársel com á tal. Després de mort, lo seu cos deu perteneixer al poble y ferli 'ls honors que requereix; portarlo al Panteón de Cataláns il·lustres ab la companyia d' en Clavé y altres; lo seu cadavre deu ésser conduhit per Barcelona, després d' haber estat exposat á la veneració d' aquest públich que tantas y tantas vegadas, entusiasmát, l' ha victorejat y aclamat, y cubertas sas despul·las de llorer y flors, sia sa casa del carrer del Hospital l' última estació avans de abandonar aquest mon, per tornar á la mare terra d' ahont hem surtit; y tots nosaltres agrupats al costat del seu féretre, acompanyal plorant al amich, al company, recordant sas bonas qualitats y sa fé en lo Teatro Catalá.

—¿Pero 'm tindrian de arrencar de ma familia per fer aixó y potser no ho consentirían?

—La familia hauria de prestarshi devant del tribut de tot un poble, y majorment si desde sa casa passés á sa casa.

Un silenci de alguns minuts interrompé la conversació, y per últim exclamá:—¡Quin argument per un drama! La malaltia, la mort del poeta, son amortallament, lo traslado del cadavre, l' exposició, l' enterro, tot aixó combinat en forma dramática podria ser un éxitás, posat en un teatro de gran capacitat escénica.

III

Son las duas de la matinada del dijous, dia 5 de Juliol de 1895. Al devant d' una casa de modesta apariencia del carrer del Carme, n.º 64, casi frente al carrer d' en Roig, un grupo petit de curiosos no deixa de fixar la vista en una porta mitj tancada; una patrulla d' agents de policia y municipals, al peu de la mateixa porta, espera ab impaciencia la sortida d' algú. Tant los semblants dels espectadors com dels empleats de l' Autoritat no es pas alegre; pocas paraulas se senten y encara aquestas en veu baixa. De promte lo petit xiu xiu, para; s'obra la mitja fulla de la porta y al centre de l'entrada de la escaleta, posada demunt d' un bayart se veu una caixa de mort; quatre homes carregan sobre sas espatllas aquell féretre y emprenen la marxa carrer d' en Roig avall. Una trentena entre parents, amichs y coneguts, ab lo sombrero á la ma y ab relligiós silenci, acompanyan aquell cadavre que han arrancat dels brassos d' una amorosa familia per

exposarlo á la veneració del poble que ansiós desitja veurer per última vegada aquell que tantas y tantas vegadas l' ha fet riurer y plorar. ¡Pobre Pitarra! es l' única exclamació que feyan al treurers lo sombrero los pochs curiosos que per aquellas horas passaban per lo carrer del Hospital.

Al tenir depositat lo cadavre d' en Soler en lo Saló de descans del Teatro Romea, al obrir la tapa del feretre se 'm ompliren los ulls de llágrimas, y mirantme fit á fit á mon ver amich, recordant nostre conversa y veyentla ya en realitat, vareix exclamar: *¡L' últim drama!* Lo que fa un any era una mera hipòtesis, es avuy una trista realitat. Demá desfilará tot Barcelona devant del teu inanimat cos, que 'ls teus amichs y admiradors cubrirán de llors y flors, y passat demá aquell mateix poble acudirá ansiós á formar en la carrera de ton enterro com á mostra de que ta mort ha sigut tan sentida, que 'l teu recort viurá més de lo que molts se pensan.

L' argument del drama s' ha desenvol·lat al peu de la lletra, la malaltia fou llarga y penosa; la mort una tranzacció, l' amortallament fou de flors, llorer y semprevivas, la veneració completa, l' enterro un esclat de dol, l' Ajuntament y son digne Alcalde primer senyor Rius y Badia, confirmant l' opinió del poble, te feren los honors que de dret te corresponian, acordant que tas despul·las descansin en lo Panteó de Cataláns Il·lustres.

Mentres esperas se 't dugui á lloch definitiu, la filla d' una altre gloria catalana te dona per company á son pare, que fou en vida 'l teu bon amich Joseph Anselm Clavé, á qui en temps de borrascas políticas, amagaves en ta casa, com ell avuy te reb en la seva darrera morada.

Amich Soler, descansa en pau.

RAMON FRANQUEZA Y COMAS.

En la mort del poeta Frederich Soler

Catalunya avuy de dol
la bandera ha desplegat;
l' il·lustre Soler ha finat
semblant per tot desconsol;
son esprit ha alsat 'l vol
buscant més segura gloria;
mentres aquí en sa memoria
omplirém eternament,
ab los fruyts de son talent
las páginas de la historia.

Descansa en pau, brau atleta,
que ab tant zel has treballat
y honrosos llors has guanyat
ab ta ploma de poeta;
si algun cop la vil sageta
de la enveja ó del rencor
va ferirte, avuy l' amor
de tot Catalunya 't dona
dels grans génis la corona
per cenyir ton front d' autor.

DOLORS RIERA BATLLE.

A Frederich Soler

EN SA MORT

No soch jo qui ha d'enlayrarte
 ab paraulas eloqüents.
 M'estimo més recordarte,
 y recordante, plorarte,
 que escriuret versos dolents.

JOSEPH PONT Y ESPASA.

Servey de fora

TARRASSA.—Ha sigut molt sentida en aquesta ciutat la mort del fecond poeta y autor dramàtic don Frederich Soler.

La companyia del Romea en l'últim dia de la festa major estrenà *La herencia del oncle Pau*, que fou molt celebrada y aplaudida.

Ab una concurrència bastant numerosa, dissapte passat la mateixa companyia verificà una funció dedicada á honrar la memoria del may prou plorat mestre Frederich Soler, composta de sas obras *Las joyas de la Roser* y *Cura de moro*. Acabada la representació del drama, los actors verificaren la coronació del retrato del gran Géni, llegint cada un d'ells poesias dels autors següents: J. Capdevila (dos), T. Bonaplata, A. Bozo, J. Puig Cassanyas, J. Got Anguera y altres, siguent totas aplaudidas.

He llegit també en un periódich local que l'Ateneo projecta celebrar algun acte á la memoria de 'n *Pitarra*.—Ll.

VICH.—En lo Teatro Ausonense la companyia de aficionats del «Cassino Comercial» donà una funció posant en escena lo drama catalá de Soler *La Dida*, en la que s'hi varen distingir los senyors Anglada y Fábregas ab sos respectius papers de *Roch* y *Joan*.

MANLLEU.—L'últim día del passat mes, en la «Juventut Catòlica» varen representar ab molt ajust el drama *La banda de Bastardía* y la comedia *Las píldoras d'Holloway*.

TORELLÓ.—En lo «Centro Recreativo» posaren en escena lo drama de Soler y Lasarte *La creu de la masia*, distingintshi tots quants hi prengueren part.

SABADELL.—Dijous de la setmana passada en lo teatro Euterpe se verificà la funció d'honor á Frederich Soler.

Sigué un verdader aconeteixement. Se representá *Las joyas de la Roser*, coronació y lectura de poesias ab escena hermosament presentada, y acabá la funció ab la *Cura de moro*.—Ll.

GRACIA.—Lo dia 14 se doná en lo «Círcol de Propietaris» una funció dedicada á la memoria de Frederich Soler, posantse la seva obra *Lo dir de la gent*. Acabá la funció ab l'estreno de una *Loa* dedicada al eminent autor.

Lo desempenyo y presentació sigué molt esmerat.—M.

VILASSÀ DE MAR.—Diumenge passat celebrá la companyia Borrás en lo teatro Circo una funció en honor á Frederich Soler, posantse en escena *Batalla de Reynas*, quin desempenyo sigué magistral.

Després hi hagué la coronació del busto llegintse inspiradas poesias.—R.

FIGUERAS.—Diumenge passat en lo «Círcol Apolo» se dedicá la funció á la memoria de nostra gloria catalana Frederich Soler. Se formá lo programa ab *Las joyas de la Roser*, *Cosas del oncle* y lectura de poesias.—S.

SITJES.—En lo teatro del Prado, diumenge 14 del corrent, va celebrarse una funció á la memoria de Frederich Soler, qu'estigué acertadament organizada.

Se posá en escena lo drama *Las joyas de la Roser*, y acabá l'acte ab la coronació del poeta artísticament presentada produhint fonda sensació, baix la direcció dels artistas Utrillo y Píchot.

Foren molt celebrats los travalls qu'es llegiren, en especial lo del senyor Rusiñol.—R. F.

AVIS.—S'ha posat á la venda reproduccions en guix de un busto de Frederich Soler tamanyo aproximat al natural, quina obra es deguda al reputat escultor J. Carcassó.

Se venen á 40 rals l'exemplar. Poden dirigirse las demandas á aquesta Administració, ahont lo trovaran exposat quants desitjin veurel.

Tipografia L. ACADEMICA, Ronda de la Universitat, 6.—Barcelona

Los cantis de Vilafranca

ANTON

Lo ret de la Sila

LLUCH

Lo Ferrer de tall

ESQUERRÁ